

A HARGITA-HEGYSÉG RÖVID ISMERTETŐJE

FÖLDRAJZI HELYZETE, HATÁRAI

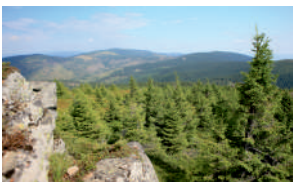
Hargita megye legjelentősebb, névadó hegysége a megye földrajzi gerincvonalán helyezkedik el. Az Erdélyi-medence keleti peremén végigvonuló **újvulkáni eredetű** hegylánc déli része, amely az Avas, Gutin, Cibles, Kelemen és Görgényi-havasok után szomszédjaival, a Baróti-hegységgel és a Persánnyal zárja a Kárpátok belső körívét. A légvonalban kb. 70 km hosszú hegyvonulat nagyobb része Hargita megyében fekszik, míg az utolsó 15 km a Nagy-Piliskétől

Fotó: Zsigmond Enikő

*A név eredete: a legújabb kutatások szerint a hun-mongol **hara-gita** (Hargájt) szóössze-tételből származik, jelentése: fekete hegy.*

kezdődően Kovászna megye területére esik. Nyugaton végigkíséri a hosszú, párhuzamos lefutású patakokkal árkolt széles Hargita-fennsík (plató) a Nagy-Küküllőig, míg keleten az Olt mentén sorakozó Csíki-medencék füzére bújik meg árnyékában. Északon a Görgényi-havasoktól a Libán-tetőn (1000 m) áthaladó 138-as megyei rendű műút választja el, amely a nyugatra lefutó Sikaszó és a keletre tartó Szenéte-patak völgyét követi. Az előbbi a Zetelakán és a Székelyudvarhelyen is átfolyó Nagy-Küküllő mellékága, az utóbbi a Gyergyói-medencét öntöző Marost táplálja bal felől. Déli határa a Háromszéki-medencét Erdővidékkel összekötő 122-es megyei rendű út, a Nagybacon felé folyó Uzonka- és a Málnásfürdőre lefutó Gohán-patakok mentén. A déli hegység rész legmagasabb pontja, a Hatod-tető (710 m) a Baróti-hegységtől választja el a Hargitát. Délnyugati alacsony hegylábai a Homoródalmás közelében lévő gyönyörű Vargyas-szurdokig terjednek, amely a Persányi vonulat északi végpontja is egyben (Rika erdeje). Legfiatalabb nyúlványa – a Csomád-hegycsoport – a Tusnádi szorosban az Olt bal partára is áterjed. Keletkezésüket és szerkezetüket tekintve földtani felépítésük azonos. Földrajzi szempontból a Csomád a Bodoki-hegységhez igazodik. Itt található Közép-Európa egyetlen épen maradt kráterperemmel bíró vulkáni eredetű tengerszeme, a **Szent-Anna-tó**, és elláposodott ikertestvére a **Mohos**, sok jégkorszakbeli maradványnövény élettere. A vulkáni vonulathoz soroljuk a három Csíki-medencét elválasztó törésvonalrendszer felszíni alakzatait is, a Csíkrákos fölött húzódó Kód vonulatot és a Csíkszereda keleti részét határoló Kis- és Nagy-Somlyó, a három Suta és a zsögödi Ördöglik vulkáni kúpjait is.

Fotó: Dezső László

A hegylánc a középmagas hegyek csoportjába tartozik, könnyen átjárható. Legmagasabb csúcsa a **Madarasi-Hargita** (1801 m). Vulkanai építmények füzéréből áll, amelyek között alacsony hegyhátak, ún. tetők helyezkednek el. Ezek a nyergeken – amelyek egyben vízvásztók is – haladnak át a Gyergyót és Csíkot a Nagy-Küküllő vidékével (Zetelaka, Székelyudvarhely), illetve Erdővidékkel (Barót és Bardoc környéke) összekötő átjárók: a már említett Libán- és Hatod-tetői jó állapotú műutak. Mindenikük legszebbike a Csíkszeredát Székelyudvarhellyel összekötő 13A számú országút, amely a széles, örökzöld Tolvajos-tetőn (985 m) és a lankás, nyír és mogyorófa ligetekkel tarkított Hargita-fennsíkon halad át. Mindhárom átjáró útja a Csíkon és Gyergyón áthaladó DN 12-es országútba csatlakozik. Autós kirándulóknak ajánljuk még a Csíkmadarast Ivólva (Zetelaka) összekötő, vagy a Csíkszentkirályból Erdőfüle községbe vezető régi bardócszéki erdei utat. Az Újtusnád közelében lévő és a Mitácson áthaladó "deszka útja" Nagybacon vagy Magyarhermány felé inkább csak terepjárával (vagy szekérral) járható.

A Hargita alatti hegyközi medencékben a 400-as vasútvonal – a régi „Székely körvasút” – (Brassó–Déda) halad párhuzamosan a hegyláncal, amely lehetővé teszi a hegyég vasúton való megközelítését is.

FELSZÍNE, VÍZRAJZA, FÖLDTANI FELÉPÍTÉSE

A főbb átjárók a hegységet három jól elkülönülő egységre bontják: Északi-, Központi- és Déli-Hargitára.

Az **Északi-Hargitát** a Fertő-nyereg és a Libán-tető között a nagyon lepusztult Fertő krátere és az Osztoros ikerkrátere alkotják. Előbbit az Ivó-patak, az utóbbit a karcfalvi Lok-pataka csapolta le.

A **Központi-Hargita** a Tolvajos-tető és a Fertő-nyereg között képezi a heglánc legmagasabb részét. Ez a turisták által leginkább látogatott "igazi" Hargita. Impozáns csúcsai: az 1775 m magas **Csicsói-Hargita** (Bélhavas) az antenna toronnyal, az 1709 méterre kiemelkedő **Madéfalvi-Hargita**, az 1759 méteres **Rákosi-Hargita** (Galusá-tető) és az 1801 méteres **Madarasi-Hargita**. A Hargitagerinc csúcsai annak a falunak nevével viselik, amelynek birtokrészéhez tartoznak.

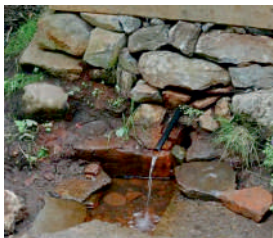
A **Déli-Hargita** a Hatod- és Tolvajos-tetők között a leghosszabb, egyben legalacsonyabb része a hegyvonulatnak. A Déli-Hargitát a **Kakukk-hegy** (1558 m) uralja, kráterét kelet felé az Aszó-patak nyitotta meg. Tőle délre a **Kapus-hegy** (1049 m), a **Mitács** (1280 m), és a **Nagy-Piliske** (1374 m) a magasabb csúcsok. A Lucs tőzegláp kráterperemének két legmagasabb pontja a Tetőfenyő-csúcs (1390 m) és a Nagykőbükke (1230 m). Vízét a Kormos-patak vezeti le nyugatra.

A Hargita a Csíki-medencéből nézve sötét falként zárja le a nyugati látóhatárt. Több mint 1100 méterrel magasodik a medencefenék fölé. Cspikézett, szabálytalan vonalú gerincrajzolatát az egymástól még mindig jól elkülönülő 8-10 vulkáni kráter körvonalazza, amelyek mindegyikét egy-egy patak nyitotta meg. Keleti oldala meredek, néhol szakadékos, mégis elég könnyen járható. A csíki heglábi falvak mindenikéből az Oltot jobbról tápláló főbb patakok mentén, mint a Mitács, Aszó, Nagvos, Vár, Madaras, karcfalvi Lok stb., 14-16 km-es gyaloglással elérhető a Hargita gerince. A nyugati oldal uralkodó felszínformái a délnyugati irányú, enyhe lejtéssel lefutó 20-30 km hosszúságú heglábak sokasága. Ezek a nagy **Hargita-fennsík** (plató) folyók által feldarabolt részei, amelyeket a Sikaszó, Fenyéd, Nagy- és Kis-Homoród, Vargyas, Kormos és Barót vizei alakítottak ki.

A Hargita heglánc hosszú időn át tartó, megszakításokkal működött – a harmadkor végén-negyedkor elején – vulkáni építmények sorozata. Andezitek különböző fajtáiból áll, amelyeket tufák, vulkáni breccsák, robbanásos eredetű törmelékanyagok rétegeznek. Ezért is nevezik "rétegvulkánoknak", amelyeknek minden emelete más-más kitorési szakaszt jelöl. A hegység területén és közelében mindenhol megtaláljuk a vulkáni utóműködések nyomait: a **számtalan borvízforrást** és a száraz kénes-széndioxidos gázömléseket – a **mofettákat** – amelyeket a székelő egyszerűen "bűdös gödörnek", vagy "kéngőzlőnek" nevez.

Hargitafürdő moftettája
Fotó: Zsigmond Enikő

Bár a Hargitában majdnem mindenféle ásvány és érc előfordul, mennyiségük olyan kevés, hogy ipari hasznosításukra nem érdemes gondolni. Legszámtal-
teőbb kincsei a jóminőségű építőkövek, a kaolin, a borvizek és mofetták. A lövétei sziderit és gypvasérc lelőhelyek a több mint 200 éves szakadatlan bányászat következtében kimerültek.

Forrás a dél-hargitai Bűdösfürdőn
Fotó: budosfurdo.ro

ÉGHAJLATA, NÖVÉNY- ÉS ÁLLATVILÁGA

Éghajlatára a középmagas hegyek klímátípusa jellemző. Földrajzi helyzeténél fogva az Erdélyi-medence felől (Ny) áramló csapadékos légrétegek ütközőpontja, sok borús, esős, hideg nappal. A napsütötte tiszta idő évi átlaga 66-80 nap, amelyek leginkább július és november között fordulnak elő. Hosszú hegyi túrákra ez a periódus a legalkalmasabb.

Akik a sziporkázóan havas tájat kedvelik, a január-februári időszakot választhatják. A legnagyobb csúcson évi átlaghőmérséklete +2 °C, ami arra figyelmeztet, hogy még nyáron is fontos túrakellék a melegöltözet. A január hónap átlaghőmérséklete -10 °C a Hargita gerincén, de lent a hegyközi medencékben (Csík, Gyergyó) sokszor -35, -38 °C-ra is lesüllyed a hőmérő higanyszála, ami a hőinverzió (fordított hóhatás) jelenségével magyarázható.

Fotó: Dezső László

Július hónapban a Hargitagerinc átlaghőmérséklete +8 °C, míg a nyugati lankás Hargita-fennsíkon +21 °C-ra emelkedik. Ugyanekkor a Csíki-medencék júliusi átlaghőmérséklete alig éri el a +18 °C-ot.

A Hargita felszínét kiterjedt erdőségek borítják. A csíki oldalon nagyjából 600-tól 1700 méterig terjed a fenyőfélék birodalma. 1700 méter fölött a törpefenyő és a közönséges boróka az uralkodó fafajták. A melegebb, nyugati oldalon 1200 méterig is felkúsznak a lomberdők. A hegylábakon gyönyörű nyírfás-, mogyorós-, bükkös ligetek alakultak ki. A hegyvonalat gerincén kiterjedt havasi puszták sorakoznak, a hanga között fekete- és vörös áfonyafoltokkal (*Vaccinium myrtillus*, *vitisidea*). A hegység legritkább növénytársulásai a Lucs tőzeglápra és az Ördögőz területén fordulnak elő. Mindkettő botanikai védett terület.

Fotó: Dezső László

A növényzet övezetekre tagolt megosztása szerint népesedett be a Hargita négy lábú és szárnyas élőlényekkel, hullókkal, gazdag rovarvilággal. Az ismert kárpáti fajok mindegyike otthon érzi itt magát, kivéve a magashegyi (2000 m fölötti) fajtákat. Az őz, szarvas, vaddisznó, nyúl, róka, farkas mellett a Hargita koronázatlan királya a barnamedve. Hiúz, nyest, vadmacska és borz ritkán kerül útunkba. Védettek: a nagy sasok, a fekete gólya, a nyírfajd, a foltos szalamandra és a törékeny gyík. A vidra és a hermelin igen ritkán bukkan fel. Az utóbbi nem őshonos, északról ide tévedt faj. A hegység hidegvízű, tiszta patakjai pisztrángos tanyák.

A TELEPÜLÉSEKRŐL

Északról dél felé haladva az első település

Marosfő

Nevét arról kapta, hogy itt ered a Maros, az Erdélyi-medence legfontosabb folyója. A Fekete-Rez déli oldalán bukkan elő, első kilométerein a Meszes-patak nevet viseli. A folyó „kijelölt” másik forrása (Mária-kút) - a könnyebb megközelíthetőség érdekében - az országút közelében van.

A falu hírnevét nem a borvízforrások alapozták meg, hanem kivételes tájképi harmóniája és elsősorban klimatikus adottságai. A Csíki és Gyergyói medencék vízválasztóján kialakult napfényes üdülőhely (875 m) igazi meleg oázis a két hideg medence között (hőinverzió). Fejlődésére nagy hatással volt könnyű megközelíthetősége országúton és vasúton egyaránt. Szórványtelepülés, a tulajdonképpeni üdülőközpont a keleti részen terül el.

Immáron az **Olt völgyében** dél felé továbbhaladva az első település

Csíkszentdomokos

Elsősorban mint Márton Áron püspök és Kurkó Gyárfás író-politikus szülőfaluja érdemel említést. Barokk temploma, melyet Szent Domonkos tiszteletére szenteltek fel, műemlék. 1994-től a faluban működik a segítő nővérek Szent Margit háza.

Az egykori egyházi iskola ad otthont a Márton Áron Múzeumnak. A Garados-dombon lévő kőbányában mintegy ötven éve kristályos mészkövet fejtenek, amelyből jó minőségű mozaikot állítanak elő. A falu keleti határában, a Pásztorbükknék nevezett helyen gyilkolták meg 1599-ben a Moldva felé menekülő Báthory András bíboros-fejedelmet, amiért a pápa száz éves áttokkal sújtotta a települést. Engesztelő búcsúját évente október harmadik vasárnapján tartják.

Csíkszenttamás

Régi gótikus, Árpád-kori templomának csak a tornya, a „Csonkatorony” őrzi még a település eredeti helyét, amelyet a tatárok dúltak fel. A faluban megtekinthető a Szent Anna kápolna (1592-ben épült) és az 1778-ban felszentelt barokk templom, amelynek több értékes ereklyéje közül leghíresebbek a „Csíkszenttamási Madonna” szobra és a „Hunyadi harang”, valamint az 1680-ból való „Augsburgi kehely” (Apafi Mihály ajándéka).

Fürdője a Csonkatorony alatti Szent Anna-feredő.

Csíkkarcfalva

A régi Nagyboldogasszonyfalva városias küllemű település, **Csíksjenőfalvával** képez egy községet.

Vártemploma - mely stratégiai jelleggel épült - Karcfalva leghíresebb látnivalója. A régi templom helyére 1444-ben Hunyadi János adományából építettek újat, gótikus stílusban. Mára csak a szentély maradt meg eredeti formában, az 1720-as, 1796-os és 1922-es restauráláskor barokk stílusúra alakították.

A faluban épült meg az első vidéki műjépgálya.

A községtől 5 km-re nyugatra található egykori Madicsa-fürdőnek két jelentős borvízforrása van.

Fotó: lexikon.adatbank.ro

Csíkdánfalva

Egykor a felcsíki fazekasság központja. A faluban kis kerámiagyár működött, melynek felszerelése annyira eredeti maradt (manufakturális szint), hogy számíthatott a turisták érdeklődésére is.

A falu látványossága a szép, katedrális-szerű neogótikus stílusban megépített templom, valamint az egyetlen „Sissy” (Erzsébet királyné) emlékoszlop, ami egész Csíkban csak itt maradt meg. Nyugati határában található a kies Dugás-fürdő.

Csikmadaras

Bányász- (vas- és higanyérc), majd jelentős fazekas faluként ismerték, mára mindez a múlté. Nyugati határában autóval/biciklivel is járható gyönyörű turistautak vezetnek a Hargitára, a Kis-Madaras (Szénhely)–Szökő-pataki kék háromszöggel jelölt út a Madarasi-Hargitára, a Nagy-Madaras pataki kék kereszttel jelzett út a Fertő-nyeregre visz.

Határában áll a Szent Antal-kápolna. Érdekessége még a Babamúzeum és a régi vízmalom, mely egyben fogadó is.

Csikrákos

A falu fölött, a Kód vonulatának lábánál emelkedik Rákos büszkesége, az 1463 körül épült **Mária-templom**, amely sokáig búcsújárárhely volt, megelőzve Csiksomlyót. 1507-ben az Árpád-kori templomot gótikus szentéllyel látták el, majd az 1756–58-as tatarozáskor barokkos kereszthajóval bővítették. Különösen értékesek az 1938-ban feltárt freskótöredékei, melyeknek egyike Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázolja – ez az egyetlen, amely ezidáig Csíkban napvilágra került. A templom négyszögű, vaskos harangtornyja egyedülálló Erdélyben. Négyzetekre osztott felületén pogány és keresztény szimbólumok szokatlan rajzai keverednek. A templom a Rákossal egybeépült **Göröcsfalva** területén áll, a fűttől keletre, a temetőkertben.

Itt található **Zöld Péter síremléke**, aki az 1764-es (madéfalvi veszedelem) székely ellenállási mozgalom vezéralakja volt. A Bogáti-dombon épült **Szent Jakab kápolna** 1720-ból származik. A falu látnivalói közé tartozik az átépített **Cserei kúria** is, Cserei Mihály történetíró szülőháza.

Madéfalva

A falu neve összeforrt a „madéfalvi veszedelem” kifejezéssel. 1764-ben a császáriak több száz székelyt mészároltak le, akik tiltakoztak a felállítandó határezredek ellen. A siculicidiumnak a fűt melletti **kőoszlop** állít emléket.

A Madéfalvával egybeépült **Csikcsicsó** fontos vasúti csomópont. Innen ágazik ki a Gyimesekbe és Moldovába vezető vasútvonal.

A kőpiramis alján a SICVLICIDIVM szó olvasható, mely egyben rejtvény is: ha a betűk római számértékét összeadjuk, a végeredmény éppen 1764.

S	-
I	1
C	100
V	5
L	50
I	1
C	100
I	1
D	500
I	1
V	5
M	1000

Csíkyszereda

1558-ban emelkedett városi rangra. 1878-tól Csíkszék közigazgatási központja, addig ezt a szerepet Csiksomlyó töltötte be.

Fontos látnivalói közé tartozik a teljesen ép, négy sarokbástyás **Mikó-vár**, a Csíki Székely Múzeum otthona. Első változata Szent László korából származott, de mivel megsemmisült, 1611–21 között hídvégi Mikó Ferenc, Csíkszék főkapitánya teljesen újraépítette. 1661-ben a török büntetőhadjáratban szinte földig rombolták. 1714-ben gróf Steinville Stephan császári tábornok javíttatta és bővítette ki, így nyerte el mai alakját. 1878-ig katonai célokat szolgált, majd sokáig különböző közhivatalok épülete volt.

A **Márton Áron** gimnázium a csiksomlyói katolikus főgimnázium utóda, építését 1909-ben fejezték be, de csak 1911-ben avatta fel gróf Majláth Gusztáv, Erdély püspöke. Szecessziós stílusban épült, Csíkyszereda legszebb iskolája. A magyar nyelvű gimnázium és néhány távoktatású egyetem központja.

A város **műemléktemploma** 1758-ban épült barokk stílusban. Mellette épült 2003-ban a Millenniumi templom. A **zsögödi** városrész látnivalója a **Nagy Imre Galéria**, a festő szülőházával, állandó gyűjteményes kiállítással.

A megyeközpont keleti negyede **Csiksomlyó**, a székely művelődés, szellemi és katolikus hitélet fellekvára. Műemlékegyüttesének legfontosabb része a **Mária kegytemplom**. A 13. században ferencrendi szerzetesek telepedtek itt meg, ők építették a régi fatemplom helyére 1442–44-ben az első gótikus kőtemplomot Hunyadi János adományából. Ez később szűkké vált, így lebontották és helyére a mostani neobarokk stílusú kisbazilikát (1802–1825) emelték. Régi kegytárgyai közül legértékesebb a 16. századból származó csodatevő **Mária szobor**, a Napba öltözött Asszony képmása.

Csiksomlyó 1567-től kezdődően a híres **pütkösi búcsú** színhelye. Ekor arattak győzelmet János Zsigmond fejedelem seregei fölött a protestáns hitet megtagadó gyergyói és csíki székelyek. A műemlékegyütteshez tartoznak a Kis-Somlyó hegyén sorakozó **Passió, Salvator és Szent Antal kápolnák** is. Közülük a legfigyelemreméltóbb a Salvator kápolna. Szentélye gótikus jegyeket őriz, hajójának kazettás mennyezetét a 16. század stílusára jellemző virágmintás festmények díszítik.

Csikszentkirály

A Szent István király tiszteletére felszentelt román stílusú (Árpád kori, 11–12. sz.) templomot a 15. században alakították gótikus ízlésűvé, majd barokk elemekkel bővítették több alkalommal (1696, 1773, 1790).

A falu temetőjében áll a régi Bors-kápolna, mely gótikus elemeket őriz. Az ortodox templom szomszédságában még áll a Bors-kúria barokk kapuja. A település kimagaslóan gazdag borvízforrásokban, ezért a csíki borvízpalackozás egyik központja. A falu közepén, az Olt hídja mellett található a **Borsáros-láp**, mely botanikai védett terület. A láp nyugati szélén feltörő, mozgásszervi panaszok kezelésére alkalmas gyógyvízre épült **Borsárosfürdő**.

Csikszentimre

Legrégibb épülete a Szent Margit kápolna, 1661-ben épült. Régi gótikus templomát 1776-ban alakították át, így nyerte el mai, neobarokkos alakját. A faluban található Henter-kúria romos állapotában is szép barokk elemeket őriz.

A falutól 13 km-re nyugatra, a Büdös-hegy oldalában fekszik a Szentimréhez tartozó **Büdös-fürdő**. A hétvégi nyaralókkal teli kis település borvízforrásokban és mofettákban egyedülállóan gazdag, gyógyvizének különleges, kénes-szén-dioxidos összetétele van.

Csikszentsimon

Látófaló az 1823–35 között épült neobarokk templom és az Endes kúria.

Itt működik a Csíki Sörmanufaktúra. A látogatóközpontban a sör- és a csipszkészítés rejtelmeibe nyerhetünk betekintést.

Ennek a falunak is több borvízforrás csoportosulása van, az Aszó-patak forrásvidékén mofettákat is találunk.

Csatószeg Csíkszentsimonhoz tartozó kis település. Műemléktemploma egyike a legértékesebbeknek Alcsikon. Három újjáépítés stílusjegyeit (román, gótikus, barokk) viseli magán. Templomi berendezése 13–14 századi tárgyakból áll, amelyek országos viszonylatban is egyedinek számíthatnak, mint például az 1973-ban feltárt ajtókeret. Temetőjében nyugszik Erdély leghíresebb orgonaépítője, Kolonits István.

Borvizei közül a falu központjában található Nyomási borvíz népszerű asztali víz.

Csikverebes

Itt a Szent Őrözangyalok templomot (1770–75) érdemes megtekinteni. Az előző, leégett templomból több megmentett kegytárgy-ritkaságot őriz.

A falutól nyugatra terül el két kiemelt fontosságú természetvédelmi terület, a **Kicsi-Csemő-rétláp** és a **Benes-rétláp**.

Tusnád (Nagytusnád)

1571-ből származó, szűkké vált kápolnája helyén 1802 és 1824 között emeltek új, barokk stílusú templomot. Ez, temetőjével együtt (ahol nem egy sírkő őrzi a pogány hit díszítőmotívumait) a falu legfontosabb turistalátványossága. Legnagyobb borvízkútja - a Bagoly borvíz - a falu közepén, a főtű mellett található. Közeliében, a jurtaszerű épületben működik a **Borvízmúzeum**.

A falutól délre fekszik a 4 hektáron elterülő, mára veszélyeztetetté vált **Nyírkert-rétláp**, mely a Benes-rétláp folytatása.

Újtusnád

A Tusnádi-szoros északi kijáratánál, az Olt jobb partján fekszik. A falu 1822-ben létesült, amikor a részben leégett Nagytusnádról a kárvallottak egy csoportja átköltözött Oltvére. Borvízpalackozója van. Vasútállomásáról a kék ponttal jelzett út a Mitácspusztára vezet (Hargita-gerinc), a piros pontos ösvény pedig egy borvizes tőzeglápra épült, mára sajnos elhanyagolt **Nádas-fürdőn** keresztül a Szent Anna-tóhoz visz.

Tusnádfürdő

Országos jelentőségű gyógyfürdő és klimatikus **üdülőhely** az Olt szorosában. A Déli-Hargita Nagy-Piliskéje és a Csomád hegycsoport között fekszik, 535 m tengerszint feletti magasságban. Langyos borvízstrandját, fizioterápiás kezelőközpontját és gyógyfürdőjét mintegy 30 forrás táplálja. A fürdőtelep vizeit 1842-től (Beszedmező) kezdték gyógyászati célokra használni, addig a régi Tusnádfürdőre (ma az újtusnádi Nádasfürdő) jártak a környék lakói reumájukat "vontatni". 1845-ben Élthes Lajos tusnádi földbirtokos és részvényes társai építették fel a fürdőtelep első, kezdetleges változatát, amely az 1848–49-es szabadságharc zűrzavarában megsemmisült. 1852-ben Ferenc József császár biztatására kezdte újjáépíteni egy mágnásokból álló részvénytársaság, báró Szentkereszthy Zsigmond és gróf Mikes Benedek vezetésével. A századfordulóra elkészült a "svájci villasor" (ma Szent Anna sétány), a Stefánia gyógyintézet (1975-ig működött, mint a fürdőváros kezelőközpontja), a Rudi fürdő, az országot, a Csukás-tó és újfoglalatták az Apor-, Mikes-, Ilona-, Rudi-, Szent Anna- és Főforrást. A szocializmus éveiben fejlődésének új szakaszába lépett; szállodák (Csukás, Olt, Tusnád), kezelőközpont (Poliklinika) és szolgáltatási egységek épültek (Anna, Tulipán vendéglők, Malom csárda).

A rendszerváltás után csökkent a látogatottság, de lassan újra fejlődésnek indult a település. A fürdőváros legkedveltebb helye a termálvizes élményfürdő.

Kezelőközpontjában kitűnő eredménnyel gyógyítanak ér- és idegrendszeri zavarokat, reumatikus megbetegedéseket.

1934-ben vált önálló településsé, elszakadva Tusnád községtől, 1968-ban emelték városi rangra. Két szép temploma közül az ortodoxot 1939–79 között építették, az új római katolikus templom 1982–85 között készült el.

A központból jelzett túrautak indulnak a Csomádra és a Hargitára.

Sepsibükszád

A települést 1782-ben alapította birtokán gróf Mikó Miklós, üveghutájához és kálilúg (hamuzsír) gyáraihoz a székely lakosság mellé idegen telepeseket is hozva, ami napjainkban a falu hármás felekezeti megoszlásában tükröződik leginkább. Templomai: a római katolikus, a görögkatolikus és a görögkeleti (ortodox) ma már műemlékek.

A faluból könnyű turistautak indulnak a Szent Anna-tóhoz, valamint Uzonkafürdőre. Határában jóízű borvizek találhatók (Bugyogó-forrás).

Mikóújfalu

Ugyancsak hutatelepként jött létre, gróf Mikó Miklós alapította 1763-ban. Határában jó minőségű borvízforrások ismertek. A faluból turistaút vezet a Bodoki-hegység gerincére.

A Hargita melletti - Olt-völgyi - falvak rövid bemutatását itt zárjuk.

BORVÍZFORRÁSOK, FÜRDŐHELYEK

A Hargita szinte minden településén és/vagy határában törnek fel a borvízforrások, a vulkanikus működés áldásos mementóiként. A gyógyvizek összetétele igen változatos, átfogóbb képet a „**Székelyföld gyógyvizei**” c. térképünkéből nyerhetnek.

A fürdőtelepek állapota változó: a kalákában újjáépített, ápolat feredők és a régóta elhanyagolt, vagy már csak a nevükben élő gyógyvizes helyekig széles a skála.

Említésre érdemes gyógyvizes helyek:

A csíkkarcfalvi **Madicsafürdő**

A Templom térről induló kék kereszttel jelzett, autóval is jól járható turistaút mellett fekszik, 3 km-re Karcfalvától. Vízét már az 1800-as évek elején használták. Igazi virágkorát az 1960-as években élte, amikor egy 10 kádas melegfürdőt, egy úszómedencét, és egy szálláshelyül szolgáló villát építettek a források mellé. 1990-től időnként - rövid ideig - magánvállalkozó(k) működtették, de ma a fürdőtelep ismét befektetőkre vár.

A csíkdánfalvi **Dugás-fürdő** a falun átmenő országúttól másfél kilométer távolságra, nyugatra található. Nyolc káddal áll a fürdőzők rendelkezésére, a fürdőt tápláló 20 °C-os borvíz csak lehűtve iható. Működő, de felújításra váró telep.

A csíkrákosi **Bogát-fürdőn** korábban két borvízforrást hasznosítottak. A külső borvíz vize a meleg fürdő kazánjába volt bevezetve, a 22 °C illetve 18 °C hőmérsékletű nagy nyomással feltörő szénsavas vizet négykádas fürdő hasznosította. A kisebb hozamú borvízforrás vizét a lakosság ivóvízként használta.

Ma a területén működő panzió hasznosítja a feltörő melegvizet.

A csíkszeredai **egykori Katalin (Hellvig) fürdő**

A város nyugati peremén, az Olt jobb partján állt a helyiek által **szeredai fürdőnek** hívott létesítmény, 660 méterrel a tengerszint fölött. Langyos vízének hőmérséklete 23 °C, napi vízhozama 23 500 liter volt. Több forrás táplálta, közülük a legismertebb a Katalin-forrás. Közkedvelt strand volt, több medencével is rendelkezett. Működésének utolsó éveiben állapota erősen leromlott, 2017-ben végleg bezárt. Ma a területet zöldberuházás keretében szeretnék reaktiválni, a fürdő funkciók elhagyásával.

A **Csíki Csobbanó** Uszoda a város központjában a jégpálya mellett 1985–87-ben épült, 2013-ban újították fel. Nagy, borvizes medencéjét az Olt bal oldalán lévő két fürkút vízből táplálják.

Zsögödfürdő

Csíkszeredához tartozik, 654 m tengerszint feletti magasságban, festői környezetben fekszik az Olt szorosának jobb oldalában. Ásványvizei többszáz éve ismertek.

Szénsavas borvize vasat, bikarbonátot, ásványi sókat tartalmaz, hozama 30 liter másodpercenként. Ez táplálja a borvíztöltőde melletti szabadtéri strand két medencéjét, valamint a kádas meleg fürdőt.

A zsögödi borvizet reumatikus bántalmak, emésztő- és érrendszeri, vese- és idegbántalmak gyógyítására használják. Fokozza a szervezet anyagcseréjét, jó hatással van a központi- és vegetatív idegrendszerre. Ajánlott krónikus bőrbetegségek és izom- és csontsérülések kezelésére is.

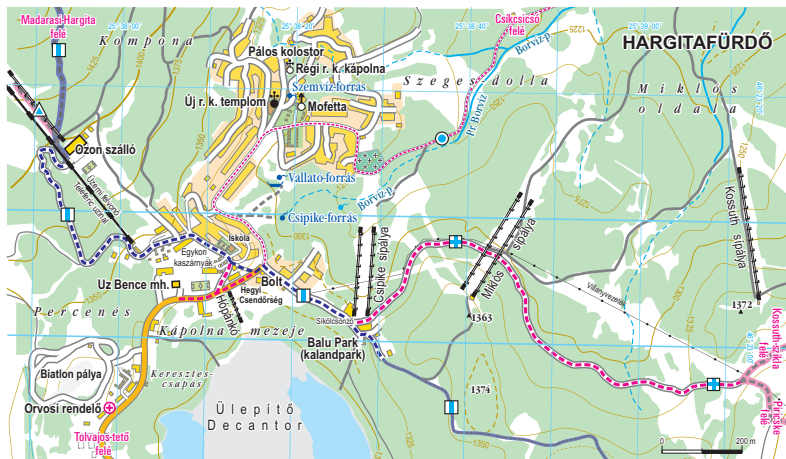
Néhány éve új bérülő működteti a zsögödi fürdőt. Korszerűen felszerelt, modern gyógyfürdő és szabadtéri medence várja gyógykezelést igénylőket.

Hargitafürdő

A Központi-Hargita ismert **alpesi üdülőtelepe** (1250-1400 m), Csíkszereda legtávolabbi városrésze. A két helységet Románia leghosszabb utcája, a 22 km-es Hargita utca köti össze (15 km a Tolvajos-tetőig, onnan 7 km északra).

A Csicsói-Hargita keleti oldalában elhelyezkedő fürdőtelep több mint 200 éves múltra tekint vissza. Mofettáját gázfürdőzésre, borvizet ivókúrára használják. A klimatikus üdülőhely szállodával, panziókkal és menedékházzal rendelkezik. Téli ideényben a sísport kedvelői három sílípffel felszerelt pályát használhatnak. Nyáron a turisták birtokolják. Itt halad át a Hargita fő gerincösvénye a Madarasi-Hargita felé és ide fut be a kék ponttal jelzett madéfalvi, valamint a kék kereszttel jelölt csíkszeredai turistaösvény.

Kirulyfürdő

A Tolvajos-tetőn áthaladó országútból keskeny aszfaltos út tér le a Köves-, majd a Kiruly-patak romantikus szurdok völgyébe, a 3,5 km-re lévő Kirulyfürdőre (740 m). Fenyőerdőkkel körülvett, védett helyen fekszik, enyhe éghajlata, jó levegője, zajmentes, tiszta környezete és kitűnő borvízforrásai a csíkiak kedvenc pihenőhelyévé avatta.

Szentegyháza

A város két falu, Szentegyházafalu és Szentkeresztbánya egyesüléséből keletkezett. Áthalad rajta a Székelyudvarhely–Csíkszereda főút (DN-13A). Hargita megye vaskohászatának központja volt, az iparág több mint 200 éves múltra tekinthet vissza. Régi kohója ipari műemlék, Közép-Európa szerte unikumnak számít, érdekes turisztalátványosság. A falu határában lévő **Lobogó** és **Dobogó borvízfürdők** mára eltűntek, csak forrásaik jelzik hajdani helyüket.

Kápolnásfalu

Messze földön híresek háziipari termékei (szuszekok, kelengyészládák, faragott bútorok, szőttesek). Temploma műemlék. Az egyik legszebb gyalogösvény Kápolnásfaluból vezet a Madarasi-Hargitára, jelzése kék kereszt.

A **Szentegyháza Gyöngye (Majzosfürdő)** néven ismert fürdőtelep (825 m) a Hargita-fennsík és a Hargita hegyléc nyugati hegy lábainak metszéspontjában áll. Szentegyháza határában, a városközponttól 2 km-re, a főút mellett fekszik, a Szelterszfürdőre letérő úttal átellenben, a Vargyas-patak jobb partján. Alig 45 éves fürdőhely, amely két termálvizes fúrásnak (23°C) köszönheti létét. Strandja, panziója és kempingje szolgálja a vendégek felüdülését

Szelterszfürdő

A Vargyas-patak mentén, kövezett erdei út vezet a kies Szelterszfürdőre (740 m). A borvízforrásoktól gazdag völgy szinte érintetlen. Borvize gyengén sós ízű, gyomor-, máj- és epebántalmak gyógyítására használják jó eredménnyel. Menedékházát a Szent Gellért Alapítvány gondozza.

A menedékháztól lefelé 1,5 km-re található a ma is működő **Nádasszéki-fürdő**. Vize enyhén szénsavas, nátrium-klorid típusú ásványvíz. Elsősorban ízületi megbetegedések, idegesség, nyugtalanság, álmatlanság, érszűkület és magas vérnyomásban szenvedő betegek gyógyítására használják. Borvize az egyik legkedveltebb ivóvíz forrása a környéken élőknek, régen „Nádasszéki sósborvíz” néven palackozták.

Nem messze Majzsfürdőtől, a Láz nevű területen 15 éve újabb termálvizet találtak, a kútfúrások nyomán 41 °C hőmérsékletű víz tört a felszínre. **Nosztalgia Termálfürdő** néven így új strand létesülhetett Szentegyházán.

Homoródfürdő

A Hargita fennsíkján, a Nagy-Homoród völgyében (680 m), Csíkszeredától 32 km távolságra, a 13A országút mellett találjuk Homoródfürdőt. A feljegyzések szerint már az 1700-as évek elején közismert. Népiesen Gödörnek is nevezik.

A fürdőtelep 12 borvízforrása a vulkáni törmelékeregből bugyog a felszínre. A települést régen gazdag fürdőélet jellemezte, villákkal, éttermekkel, sétányokkal, később szakszervezeti üdülők, diáktáborok színhelye lett. Ma panziók, kulcsosházak és vendéglők várják a turistákat, valamint egy wellness komplexum. Forrásai közül legismertebbek a Lobogó- és a Mária-forrás. Télen felvonós sípályát lehet igénybe venni.

Ivó (Ivómezeje)

Elszörtan fekvő település az azonos nevű patak kies völgyében. Környéke híres vadászatok színhelye. Zetelaka nagyközséghez tartozik Zeteváraljával együtt. Kellemes éghajlata, gyönyörű tájképi adottságai teszik a faluturizmus egyik központjává. A falu biciklitúrákkal, lovas programokkal, hegymászási lehetőségekkel, vadlással és síelési lehetőségekkel (Madarasi-Hargita) várja a vendégeket.

Az autóval is elérhető Madarasi-Hargitán összesen 4,5 kilométernyi sípálya található, 1500-1760 méteres tengerszint feletti magasságban. A síterepen a szezon december közepétől április közepéig tart.

Az ivói **Vadaspark** célja az őshonos fajok erdei környezetben való bemutatása. A több mint háromszáz hektáros területen többek között gím- és däm-szarvasok, muflonok és őzek élnek.

Fotó: ivovolgye.ro

A Déli-Hargitában két fürdőhelyet említhetünk meg.

A csíkszentimrei Büdösfürdő

Hegyí üdülőtelep, 1250 m magasságban fekszik. Áthalad rajta a kék csíkkal jelzett hargitai fő gerincösvény. Természetes gyógytényezői, a borvizek és a kénszéndioxidos gázömlések gyógyhatásukat tekintve messze túlszárnyalják hasonló társaikat. Itt található a Hargita **legerősebb** - 99 % széndioxidot tartalmazó - **mofettái**.

A fürdőtelepen a főbb források vizét ivókúrára használják.

A települést Csíkszentkirály felől lehet elérni a 123D jelű, Nagyos-pataki úton. Az alapvetően hétvégi házas telepen ma már panziók is működnek.

A szentimrei Büdösb en cinnabarit (higanyérc) is előfordul. Kitermelését leállították, de az elhanyagolt bányavágatok, meddőhányók sokat rontanak a táj szépségén. Az üdülőtelepre kék kereszttel jelzett turistaösvény vezet fel Zsödfürdőrről.

Uzonkafürdő

A Nagy-Murgó nyugati lábainál, a Pisztrángos- és Uzonka-patakok mentén fekszik. A kellemes, szubalpin klímájú, csendes üdülőtelep valaha melegkádás fürdővel, ma néhány borvízforrással (Pisztrángos- és Uzonka-források) és stranddal várja látogatóit. A nyaralóházas jellegű településről népszerű kirándulóhelyeket érhetünk el könnyen: Málnásfürdő, Bükszád, Kisbacon, Tusnádfürdő és Bálványos részben gyalog, részben járművel innen egynapos kirándulások. A települést megkerüli a Hargita gerincútja, mely nem messze, a Hatod-tetőnél ér véget.

VÁRROMOK, TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK

A Hargita csíkszéki és udvarhelyszéki lábainál még sok helyen őrzi az erdő a **népvándorlás korában keletkezett** és a betelepülő székelység által megerősített, vagy újonnan létesített **védvárrendszer** nyomait. Jelzett túraösvények közelében fekszenek, érdemes felkeresni az épp utunkba esőt.

A csíkrákosi Bogáti-vár

A Rákosi-szoros nyugati oldalán, az Olton túl lépcsőzetes dombocska vonja magára figyelmünket. Ez a **Bogát dombja**, amely a kora középkorban Rákos település védvárát hordozta. Innen vigyázták a Közép- és Felcsíki-medencék bejáratát. Csúcsát 500 m hosszú árok és gát futja körül. Ezen védelmi vonalon belül állt a vár, ott, ahol most a Szent Jakab- kápolna foglal helyet. 1039-ben Sándor István csíkszéki főkapitánya a Bogáti-vár alá (Rákos-mezejére) hívta össze a székely nemzet képviselőit, a "törvények rendjét megállapítani". Jelen volt ekkor László herceg is (a későbbi Szent László király) aki "azon időben Erdély ezen részét a kunoktól védelmezte" (Orbán B.)

A Bogáti-dombon jóval a székelyek letelepedése előtt létező primitív kultúrák nyomai fedezhetők fel. Régészeti kutatások tárgyi bizonyítékai igazolják, hogy ez a hely már a bronz korban (Kr. e. 2000) lakott terület volt. A vár alatti kék kereszttel jelzett út a Pogányvárhoz, majd a Madarasi-Hargitára vezet.

A csíkrákosi Pogányvár

Rákos községtől nyugatra, három óra járásra található az a sziklabérc, amelyen a Pogányvár épült. A mondaértékű Csíki-krónika szerint a pogány hitű székelyek felcsíki vezérének, Zandirhámnak az özvegye építtette. A vár 1266 m magasan fekszik, szabálytalan alakja a talapatzat képező sziklabérc formáját követi. Falainak magassága eléri az 1,5-2 métert. A vár északkeleti sarokpontját egy jól látható körbástya képezte. A nyugati, meredek sziklafal tetején állott a vár 55 lépés kerületű zömtornya. Északi fala teljes épségben megmaradt, 110 lépés hosszú.

A szép és ódon Pogányvár igazi turistacsemege, ahonnan fenséges rálátás nyílik a Középcsíki-medencére. A Bogáti-várnál említett turistaút a Pogányvár alatt halad el. Innen ágazik ki a várhoz egy rövid, kék háromszöggel jelzett ösvény.

Madéfalván az 1764. január 7-i székely ellenállás emlékműve idézi a határőrség felállításának véres eseményét - a Siculicidium mindig sajtó, tragikus emlékét. Az emlékmű Tamás József műépítész tervei szerint készült. A tetején lévő turul Köllő Miklós gyergyócsomafalvi szobrászművész alkotása.

Csikó-vára

Csikcsicsótól nyugatra 6 km távolságra a 966 m magas vársziklát koronázta. A Csíki-krónika szerint ugyancsak Zandirhám özvegye építtette 888-ban, mint összekötő megfigyelőhelyet a rákosi (Bogáti), a zsögödi (Kis-vár, Harom-vára) és a sóvári (Nagy-Somlyó) védvárak között. Loseiner Leonárd krónikájában a környék lakosságának menedékeként szerepel. Azt is megemlíti, hogy a tatárjárás előtt (1241) a később Csiksomlyóra költözött szerzeteseké volt. A vármaradványokat teljesen elfedi az erdő, de még így is kivehetők a kapubástya és a hosszan futó, méter magas falmaradványok. Az Olt melletti főúttól induló kék pontos turistajelzés Hargitafüldőre vezet, ebből ágazik ki egy rövid, kopott kék háromszöggel jelzett ösvény a várhoz.

Greguss János (1837-1892) rajza

Alcsík felső végénél a Zsögödi-szorost 3 vár vigyázta. **Zsögöd-vára** a mostani szabadtéri színpad dombján emelkedett. Területén bronzkori leletekre bukkantak a kutatók. Egy nagyobb település helye volt, amelyet földsánc vett körül. A **Harom-vára** Zsögöd-fürdőtől másfél óra járásra, a Hargita egyik keletre nyúló hegygerincén, a Harom-tető kisebbik csúcsán áll. A fürdőtelepről két ponttal, majd két háromszöggel jelzett ösvény kalauzol idáig. Az egyik legépebben megmaradt népvándorláskori érdítmény, ritka látványosság. Tojásdad alakjával tökéletesen illeszkedik a kisebbik Harom csúcsára, amely egyébként minden oldaláról igen meredek (934 m). A várfal magassága 1-1,5 m, kerülete 300 m. A zsögödi **Kis-vár** a szoros felső bejáratánál, az Olt jobb partján meredeken feltörő sziklás hegyecske tetején állott. A csúcs szabálytalan tetejét (720 m) egy 400 méter kerületű, gátszerű kiemelkedés veszi körül, a hajdani várfal alapjait sejtette.

Tusnádfürdő őrzi az **1849-es szabadságharc** védelmi rendszerének egyik csíki őrhelyét. A későbbi Ludmilla kilátótól (nevét Tusnádfürdő egyik mecénása, gróf Kálnoky Ferenc feleségéről kapta 1872-ben), a hajdani Alvég-szikláról **védte Gál Sándor** honvédeztudós három ágyúval és alig 200 fős csapattal a **Tusnádi-szorost** több mint egy hónapon át, a Háromszék felől támadó orosz-osztrák seregek ellen. Csak 1849 augusztus 2-án, a tragikus végű nyergestetői csata („Székely Thermopülé”) után adta fel az esélytelen küzdelmet, és vonult a Mitácson keresztül Erdővidékre. A kilátó pavilonja mára eltűnt, helyén antenna áll.

A 15 km hosszú Tusnádi-szorosban három régi vármaradvány porladozik. Közülük a legnagyobb a tusnádfürdői **Vártető** (1079 m) csonka kúpját koronázza, 2 hektár területű, 1 km kerületű várrom. Keletkezését a kora vaskortól számítják a régészek. A néphagyomány szerint itt is sokáig füstöltek Hadúr szent tüzei, akárcsak az Aporok Bálványosvárában. Tusnádfürdőről a kék csíkos és a kék ponttal jelölt turistaösvény vezet a várhoz.

Az Olt-szoros alsó kijáratánál két lármavár maradványai találhatók: az **Alsó-Sólyomkő vára** (mondják Somkőnek is) és a **Vápa vára**. Semmilyen feljegyzés nem maradt fenn keletkezésük körülményeiről. Valószínűleg a tatárjárás pusztította el őket a környező öt településsel, Gerebencsel, Almással, Gohánnal, Rakottyással és Zsomborral együtt. A Bükszáddal szemben lévő kúp alakú hegysüvegen még ma is láthatók Sólyomkő várának falmaradványai. Tetejéről nyílik a legszebb panoráma a Tusnádi-szorosra. Vápa vára a Rakottyás-patak Olttal való találkozásánál még ennyire sem őrizte meg vár jellegét. Kerülete alig kivehető a keskeny földnyelv lapos tetején.

A Nagy-Küküllő mentén található várak közül Zetelaka közelében ismert a **Zete vára**, Máréfalva határában pedig **Máré vára**. Mindkettőhöz sok rege, monda fűződik. Nagyon lepusztultak, romjaik is alig fedezhetők fel.

VÉDETT TERÜLETEK, TERMÉSZETI RITKASÁGOK

Az Olt és a Maros árterületén fűzérként sorakoznak a ritka növényekkel dúsan borított **rétlápok (eutróf lápok)**, melyek növényvilága jellegzetes flóraelemeket őriz. Ezek az utolsó eljegesedés időszakából (Würm) megmaradt ereklyenövények: a törpenyír (Betula humilis), a mocsári kőrontó (Saxifraga hirculus), a lisztes kankalin (Primula farinosa), a kék csatavirág (Polemonium caeruleum), a fogas pajzsika (Driopteris cristata), a kockás liliom (Fritillaria meleagris), a pünkösdi róza, másként zergeboglár (Trolius europeus), a szibériai hamuvirág (Ligularia sibirica), különböző égerfa, fű-, sás- és nádfélék egyre szikláló életterei. A védett területek közül csak a legjelentősebbeket emeljük ki.

A **Középpatak-láp** Újtusnádtól délre, az Olt-szoros kezdeténél, a folyó bal partján, 637 m tengerszint feletti magasságban terül el. Tipikus borvizes láp, ahol az okkeres (vasoxid) forráskúpok egybefüggő felületre nőttek össze. A lápot sok ritka növénye közül a törpenyír (Betula humilis) tette híressé, ugyanis itt van a legdélebbi előfordulási helye Európában (északi szélesség 46° 11').

A **Benes-rétláp** a legnagyobb kiterjedésű (300 hektár) borvizes mocsár Csíkverebes határában, az Olt mindkét partján (644 m). A védett terület csupán 4 hektár. Nagyon sokféle ritka növény otthona. Ezek közül kiemelkedő helyen áll a lilás-rózsaszín lisztes **kankalin** (*Primula farinosa*), amely a szomszédos Csemőben és Varsavészben is előfordul.

Csíkszentimre közelében, a **Bánya** és **Vermed** patakok forrásvidékén két kisebb borvizes lápot tart nyilván a szakirodalom. Ezek a területeken gazdag borvizes-mofettás feltörések találhatók. Növényviláguk különbözik az Olt árterületén lévő lápokétól, hasonló a Lucs-tőzegláp növénytakarójához, gazdag kokojzás, mohás aljnövényzettel.

Ha Csíkszentkirály, akkor a **Borsáros** (651 m) - társítanak a botanikusok. És amint a neve is jelzi, ez a borvizek rozsás iszaplánya, amelyet Nyárády Erasmus, híres botanikusunk írt le elsőként. 1939-től védett terület. A faluból a Csíkszentsimonba vezető országút kettészeli az 5 hektáros lápot, amelyből alig 1 hektár védett. A rétet 108 forrás langyos, 16-18 °C -os vize öntözi. Növényzetét törpenyír, mocsári kórontó, keskenylevelű harmatfű, **szibériai hamuvirág** és egy nagyon ritka tundrai mohafaj, a *Meesea hexastica* alkotja, amelynek eddig ismert legdélebbi előfordulási helye a világon a Borsáros, itt a 46° 18' 11" északi szélességi körön.

Hargita-liget a Közép-Hargita délnyugati oldalán, a Tolvajos-patak bal felén helyezkedik el. Könnyen elérhető a volt Kalibáskő vendéglőnél letérő kiralyfürdői útról. Tengerszint feletti magassága 760 m. Okkerlerakódású borvízforrások építették. Húszféle ritka növénye közül a legfontosabb a mocsári kórontó (*Saxifraga hirculus*), amely az Olt menti mocsarakból kifogyóban van, itt azonban nagyobb tömegben fordul elő. Elsőként Koch Antal geológus-tanár írta le 1928-ban, de népszerűsítésében döntő szerep jutott Nyárády Erasmusnak és Bányai Jánosnak. A kéthektárnyi területen igen jól megőrződött a növényállomány, ami a láp elszigeteltségével magyarázható. Régen fürdőtelep is volt ezen a helyen.

A vaslábi **Fenek-rétláp** a Gyergyói-medence délnyugati szegletében, a Szenéte- és Nagyponk-patakok által határolt 40 hektárnyi terület, a Maros bal partján. A folyónál kezdődik (762 m), de felkúszik a Hargita lábaihoz, ahol eléri a 770 méteres magasságot. Bozótjában húzódik meg a törpe kecskerágó, a jogaras kakastaréj, a fűzlevelű gyöngyvesző és a posványibolya (*Viola epipsila*).

Másfajta mocsárvilág alakult ki a **hegytetőkön**, ezek az úgynevezett **fellápok** (**oligotróflápok**). Mindenikük a szibériai tundrák hangulatát idézi. Jégkorszaki maradványnövények alkalmazkodtak a melegebb éghajlathoz és dúsan tenyésznek ezen a területen. Legismertebb képviselőik a kis rovarevő szörnyeteg, a **harmatfű** három válfaja (*Drosera rotundifolia*, *anglica* és *obovata*), a tőzegrozsmaring (*Andromeda polifolia*), a fekete kokojzával könnyen összetéveszthető mómorka (*Empetrum nigrum*), a tőzegáfonya (*Vaccinium oxycoccus*), a gyapjúsás (*Eriophorum vaginatum*), különféle mohák, csenevész nyírek és az erdei fenyő.

A Hargita-vonulat védett területeinek legnagyobbika a **Lucs tőzegláp** (1079 m) (népiesen Lucsos, ami székeljű lucfenyőt jelent). A lepusztult nagykőbükki kráter előregedett mocsaras tölcseré, amelyet nyugatra a Kormos-patak csapolt le. Keletről a mindinkább hátravágódó Nagyos-patak fenyegeti (hátráló erózió). Felülete 1200 ha, de a védelem a környező területekre is kiterjed. Az ország legnagyobb havasi tőzeglánya, 1955 óta védelem alatt áll. A felsorolt ritka növényeken kívül törpenyír (*Betula humilis*) és pici nyír (*Betula nana*) található benne. A pár arasznyira növő pöttöm fácska életterének legdélebbi határa az egész világon a Lucsos, a 46° 18' északi szélességen.

Az Északi-Hargita tőzeplánya az Osztoros ikerkráterében, a Sikaszó-patak forrásvidékén kialakult erdei lápos terület, az **Ördög-tó**. Nevét szokatlan viselkedésének köszönheti, ugyanis a tavaszi hóolvadáskor vagy nagy esőzések idején felgyűl benne a víz, igazi tavat alkotva, mely később lassan leszivárog, így a tó eltűnik. 5 hektáros területén nagyobb rokonai (Lucs, Mohos) minden ritka növényfaja megtalálható.

A védett területek harmadik csoportja nem tartozik sem a rét-, sem a hegyi lápok kategóriájába. Ezek a **növénytani, földtani és tájképi védett területek**.

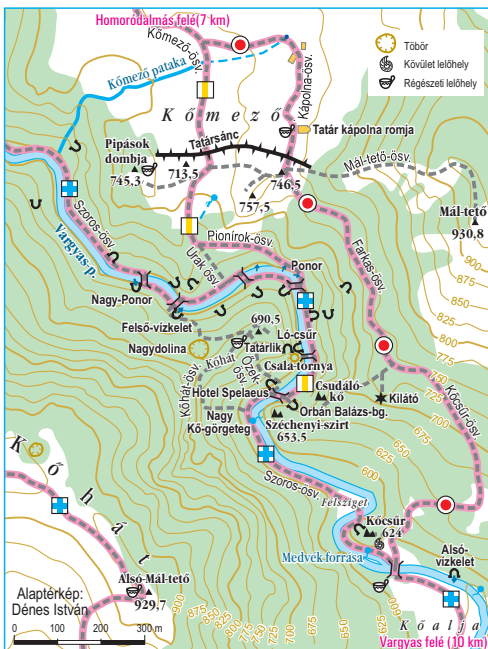
A szentegyházi nárciszmező

A nyugat felé kiterjedő platóvidék kisebb, nedves (de nem mocsaras!) bemélyedéseit nárciszmezők foglalják el, mint az oroszhegyi, a szencsedi vagy a legnagyobb, a szentegyházi. Jókora terület ez, 300 hektáron, Szentegyháza és Lövete között, az úttól nyugatra. Átlagmagassága 850 m. A nárcisz (*Narcissus stelaris*) a legsűrűbben a **Pokol-láz** nevű helyen terem, 180-200 egyed egy négyzetméteren. Az erős illatú mediterrán növény jól alkalmazkodott Hargita megye hűs éghajlatához.

A Hargita-fennsík és a Rika erdeje (Észak-Persány) találkozásánál alakult ki vastag júrakori mészkőrétegekben a Rákosi-Hargita alatt eredő **Vargyas-patak szurdoka**.

A Kőhátban (Tiva-tető, Alsó- és Felső-Mál-tető) 4 km hosszú, klasszikus karsztvidék keletkezett. A vadregényes szurdok felső végén a patak eltűnik a Vízyugát (Felső-vízkelet) víznyelőjében, hogy jóval alább, a szoros kijáratánál újból a felszínre bukkanjon, az (Alsó-) vízkelet bő karsztforrásában. Természetesen ez csak száraz időben észlelhető, nagy esők idején tele van a patak felszíni medre is. A szűk szakadékvölgy merőleges falain 4 szinten sorakoznak a karsztosodás különböző szakaszait jelző barlang-bejáratok, mint a Tatárlik, a Lócsúr, a Medve-barlang, a Kőcsúr és a Bronz-barlang. Legnagyobb közülük az 1931-ben **Orbán Balázsról** elnevezett régi Kőlik, a híres Homoródalmási-barlang. A megye legnagyobb barlangja 1100 m hosszú, 60 méteres szintkülönbséggel. Balesetveszélyes, ezért csak vezetővel szabad bejárni! A barlangvidék sokszor nyújtott oltalmat a környező falvak ellenség elől rejtőzködő lakóinak, ezekről az időkről is megannyi szép monda maradt ránk.

A szoroson végigmegegy a kék kereszttel jelölt turistatút. Déli bejáratánál találjuk az információs központot.

A tusnádfürdői **Sólyomkő** (nevezik Felső-Sólyomkőnek is) a fürdőváros legszebb kilátója, az Olt jobb partján emelkedő sziklavár. Piros háromszöggel jelzett út vezet ide. Az alig 0,75 hektáros terület a **Teleki hölgy-mál** (Hyacinter Telekianium) élettere. (Nem tévesztendő össze a közönséges Teleki-virággal!)

AJÁNLOTT TÚRAÚTVONALAK

A DIMAP térképén csak a (viszonylag) jól jelzett turistautak és a jeltelen (vagy erősen lekopott jelzésű), de biztonságosan járható utak vannak feltüntetve. A jelzett utakat a terepen megtalálhatók – csík, kereszt, kör, háromszög – turistajelkével és számozással láttuk el, a jelöletleneket csak számozással. A Hargita gerincének kék csík jele (mely nem minden esetben halad a gerincen!) képviseli a Kárpátok belső ívén kialakított „kék túraösvény” legfontosabb szakaszát.

Rövidítések: **T:** Távolság, **M:** Átlagos menetidő, **Sz:** Szintkülönbség, **J:** Jelzése

A Hargita gerincútja a Libán-tetőtől a Hatod-tetőig, hossza 90 km J: kék sáv

1A: Libán-tető (1000 m) - Osztoros csapása - Ördög-tó - Komsa (Ráckebel) gerinc (1416 m) - Kis-havas (1568 m) - Fertő-tető (1589 m) - **Fertő-nyereg** (1310 m) T: 16 km. M: 5-6 óra. Sz: + 700 m, - 490 m. A Komsa oldalában és a Fertő-tetőn az ösvény nehezen követhető.

1B: Fertő-nyereg (1310 m) - Tanács sarka (1362 m) - Bánya-tető (1428 m) - Tar-havas (1551) - Széles kút-pusztá nyugati oldala - Gyöngyös-kút (forrás) - Filió vadászház - **Madarasi-Hargita** menedékház (1620 m) (N 46° 26,462' E 25° 34,840') T: 7,5 km. M: 3-4 óra. Sz: + 470 m, - 130 m.

A gerincutat megszakítva, feltétlenül térjünk ki a **Rákosi Sátéhoz (Szökő-láp)** és a Szökő-patak vízéséséhez.

2. út: Madarasi-Hargita menedékház (1620 m) - Madarasi-Hargita csúcsa (1801 m) J: kék háromszög.

3. út: Madarasi-Hargita csúcsa (1801 m) - Gyöngyös-kút (1620 m) J: piros háromszög.

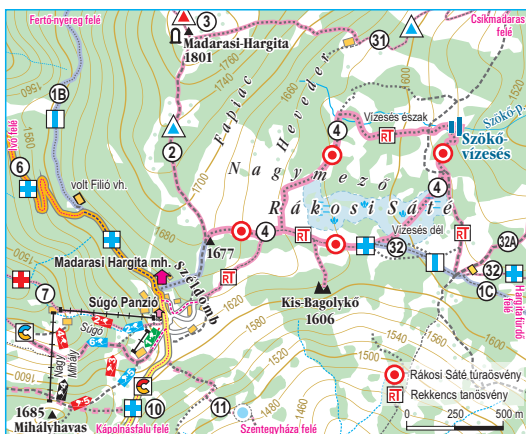
4. út: Széldomb - **Rákosi Sáté** - **Szökő-vízésés** J: dupla piros kör.

1C: Madarasi-Hargita mh. (1620 m) - Madarasi Nagy-mező - a Vargyas-patak krátere, keleti peremén a Rákosi-Hargitával (Galusatető, 1756 m) és a Madéfalvi-Hargitával (1709 m) - Csicsói-Hargita (1759 m) - **Hargitafürdő** (1325 m) T: 14 km. M: 4-5 óra. Sz: + 270 m, - 530 m.

1D: Hargitafürdő - Borhegyese (1379 m) - **Tolvajos-tető** (985 m) - Karós-pusztá - Tekerő-pusztá - Talabor (1293 m) - Édesvíz-mező - Hirtelen pusztája - Nagykö-Bükke alatt (1229 m) - Lucs melléke - **Szentimrei Büdösfürdő** (1250 m) T: 21 km. M: 6-7 óra. Sz: + 440 m, - 540 m.

1E: Szentimrei Büdösfürdő - Bakratás-tető (Láz 1363 m) - Köves-patak feje - Angyélika (1537 m) oldala - **Kakukk-hegy** (1558 m) keleti nyaka - Fekete-pusztá - Sárga-pusztá - Kapus-hegy (1424 m) alatt - **Mitács-pusztá** (1220 m) T: 14 km. M: 5-6 óra. Sz: + 400 m, - 460 m.

1F: Mitács-pusztá (1220 m) - Mitács-tető (1282 m) - Jáhoros gerinc (1244 m) - Jáhoros-tető (1290 m) - **Nagy Piliske** (1374 m) keleti oldala (1250 m) - Kis Piliske (1188 m) alatt nyugaton - Nagy-mező (1050 m) - Csókás magasa - Véglikat (805 m) - Uzonkafürdő (650 m) - Nagy Murgó (1016 m) nyugati oldala (750 m) - **Hatod-tető** (710 m) T: 20 km. M: 7-8 óra. Sz: + 230 m, - 650 m.

A Hargita nyugati oldalának túraújtjai

5. út: volt **Libáni csárda** - Súgó-patak mente - **Ördög-tó** T: 7 km. Sz: + 315 m. M: 2 óra. J: hiányos kék kereszt.

6. út: **Ivó** - Filió-patak - **Madarasi-Hargita** mh. T: 13 km. Sz: + 1035 m. M: 5-6 óra. J: Ivóban jel nélkül, a Filió-pataktól felfelé kék kereszt. Jelölt hegyikerékpáros út is.

6A út: **Via Ferrata**. J: fehér alapon piros /mászó/ ember. Beindító táblája a Fedeles-kúton felül, kb. 100 méterre az út szélén található. Az út a 60 m magas Kecskevész sziklán egy 200 m hosszú, vasalt mászó-ösvény. Csak képzett vezetővel próbálható ki, 14 éven aluliaknak és 150 centiméternél alacsonyabbnak tilos a próbálkozás. A kötelező felszerelést a Madarasi-Hargita telepen a Súgó panziótól kell kölcsönözni.

7. út: **Ivó** (800 m) - Mihály-havas alja, **sípályák** T: 9,5 km. Sz: + 650 m. M: 3 óra. J: erősen hiányos piros kereszt.

8. út: **Madarasi-Hargita** mh. (1620 m) - Mihály-havas (1685 m) - Köves-domb - Körös teteje (881 m) mellett - Somos-tető (870 m) - **Zetelaka** temploma T: 22 km. Sz: + 150 m, - 1090 m. M: 7-8 óra. J: hiányos kék pont.

9. út: Zeteváralja - **Zete vára** körút, **tanösvény** T: 3,5 km. Sz: +/- 230 m. M: 2 óra J: fehér körben kék Z betű. Jellege: történelmi, növény-tani, állattani, kőzettani.

10. út: **Madarasi-Hargita** mh. (1620 m) - Mihály-havas (1685 m) - Hegyes-kő (1570 m) - Oltár-kő (1363 m) - Csihányos-kút pusztája - **Kápolnásfalu** T: 12 km. Sz: lefelé 760 m. M: 3- 4 óra. J: ritka kék kereszt.

14. út: **Kirulyfürdőn** (720 m) a Gyepü-patak beömlése - a Kékvíz-patak völgye -

Szurdok bükke teteje - **Szelterszfürdő** - Asszonybosszantó csárda - Kiruly sarka - Vargyas mente - Vargyas-szurdok felső bejárata - **Orbán Balázs barlang** T: 17 km. Sz: kb. + 200 m, - 125 m. M: 4-5 óra. J: helyenként lekopott, máshol frissen festett sárga sáv.

15. út: **Lövéte** - Szármány möge - Kakod reze (892 m) - Nyíroidal - **Vargyas-patak hídja** T: 5 km. Sz: + 290 m, - 150 m. M: 1,5 óra. J: ritkás sárga kereszt.

16. út: **Homoródalmás** - Almás-patak mente - Almás-tető - **Vargyas-patak hídja** T: 7 km. Sz: + 250 m, - 150 m. M: 2 óra. J: sárga pont. Jelzett biciklis út is.

17. út: **Vargyas község** - Vargyas-patak mente - Merke-tető (1002 m) - Kőhát - Tiva-tető (935 m) - Vargyas-szurdok alsó bejárata - fel a patakon - **Vargyas hídja** T: 17 km. M: 5-6 óra. Sz: + 370 m, - 400 m. J: kék kereszt. Az alsó szakasz nehezen követhető.

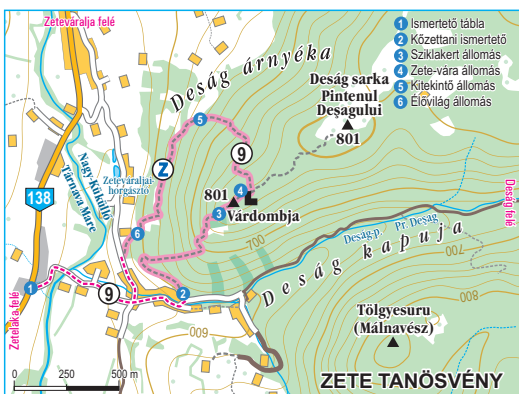
18. út: **13A út**, Tancos lovarda - **Kirulyfürdő** T: 4 km. M: 1,5 óra. Sz: - 150 m J: kék pont.

19. út: volt Kalibáskó vendéglő - Kirulyfürdő - Kiruly sarka T: 8,5 km. M: 3 óra. Sz: lefelé 145 m. J: kék kereszt. Jelzett biciklis út is.

20. út: **Barót** - Kisbacon (529 m) - Magyarhermány - Barót-patak - Fekete-patak völgye - **Kakukk-hegy** (1558 m) - Hosszú(kő) hágó (1548 m) - Kőhid teteje (1551 m) - **Kén-kő** (Kéncs kő) 1218 m) - Vermed-patak - Öv-út (Csintura) - Fenyér dombja (804 m) - **Zsögödfürdő** (660 m) T: 46 km. M: 15-16 óra. Sz: + 1019 m, - 888 m. J: ritka kék háromszög. **Két napra** való túra.

21. út: **Magyarhermány** - **Bodvaj** T: 7 km. M: 2,5 óra. Sz: + 400 m, - 242 m. J: piros pont, ami csak Bodvajban jelenik meg.

22. út: **Kisbacon** - Fenyős-patak völgye - **Bodvaj** („Borvízút” a patak völgyében) J: kék pont. T: 13,5 km. M: 4-5 óra. Sz: + 396 m, - 197 m.

22A út: (Mitács körút) **Bodvaj** - fel a Nagy-Fenyő patak mentén - Kis Fenyő-patak - Rakottás-pusztá - **Mitács-pusztá** - Hargita gerinc - Gyöngyerdő ösvénye - Kis Köves-patak - Medve lak - **Bodvaj**: Zöld/sárga pont. T: 14 km. M: 4-5 óra. Sz: +/- 516 m.

23. út: Uzonkafürdő - Szekérút bérce - Sűgő-patak - **Bodvaj**

T: 12 km. M: 4 óra. Sz: kb. +/- 170 m. J: kezdetben piros kereszt, később piros háromszög.

24. út: Uzonkafürdő - Pisztrángos-patak fölött (Nagy-mező hágója) - Tekerő-patak élén - Jakab János legelője (957 m) - **Nagy-mező pusztája, gerincút** T: 5,5 km. M: 2 óra. Sz: +/- 357 m. J: kék kereszt.

25. út: Kisbacon (524 m) - Figyelő - Cserekeret (Mogyorós karéj, 597 m) - Pálkovács teteje (Likat) - Sűgő-patak (550 m) - Szekérút bérce (710 m) - Pisztrángos-híd - **Uzonkafürdő** (Csángótelep 616 m) T: 9 km. M: 3 óra. Sz: + 226 m, - 134 m. J: ritka piros kereszt.

A Hargita keleti oldalának túraútvonalai

26. út: Marosfő, országút (875 m) - a Maros turisztikai forrása (Mária kút) - **Gréces-tető** (1121 m) T: 3 km. Sz: +/- 246 m. M: 1 óra. J: piros háromszög.

27. út: Marosfő - Zsókók pataka - Gábor-mező (1033 m) - Jenőfalvi nyereg (Bükk-patak feje, 945 m) - Osztoros (1384 m) - Veresbükk (1372 m) nyugati oldala - **Ördög-tó** T: 17 km. Sz: + 550 m, - 260 m. M: 5-6 óra. J: ritka kék kereszt.

28. út: Karcfalva - Madicsa-fürdő - Madicsa-mező - Lok-pataki út - Lok borvize - eszténa - Gőzös-tető - **Ördög-tó** T: 15 km. M: 5 óra. Sz: + 535 m, - 470 m. J: kék kereszt.

29. út: Körút. Dánfalva - Madicsa-patak mentén - Bánya dombja (816 m) - Madicsa-tető (802 m) - Madicsa-fürdő - Madicsa-mező - Lok-patak völgye - Lokborvize - Fehér-patak - Hídlás útja - **Ördög-tó** 1179 m - Komsa éle (Ráckebele) - Kis-havas - Fertő-tető (1589 m) - **Fertő-nyereg** (1310 m) - Nagy Madaras-patak völgye - Szederjes-patak - Szentpusztá - Kőcsompó (923 m) - Fűrész oldala - Szenes-patak - Gödör oldala - Dugás-fürdő - **Dánfalva** T: kb. 42 km. M: 14 óra. Sz: + 1419 m, - 1458 m. J: sárga pont.

30. út: Csikmadaras - Nagy Madaras-patak mente - Fertő-nyereg (1310 m) - az Ivó-patak mentén **Zeteváraljág**

T: 37 km. M: 12 óra Sz: +/- 615 m. J: lekopott kék kereszt, a nyugati oldalon jelzetlen.

31. út: Csikmadaras - a Nagy és Kis Madaras-patak találkozási - Szénhely-patak - Szőkő-patak - **Madarasi-Hargita** csúcsa (1801 m) - Madarasi-Hargita mh. T: 16 km. M: 5-6 óra. Sz: + 1100 m. J: Madarastól a Szénhely-patak (Kis Madaras) beömléséig kék kereszt, onnan tovább hiányos kék háromszög. Jelzett biciklis út.

31A út: A Szénhely-pataki erdőszél - Kokojza vész - Hat-ember vesze - Hideg-kút felett - Hámlik-pusztá - Rákosi Sáté észak pereme - **Madarasi-Hargita** mh. T: 12 km. M: 4 óra. Sz: + 850 m, - 76 m. J: teljesen lekopott kék háromszög.

32. és 32A út: Csikrákos - Bogát-fürdő - Nagygés-tető (875 m) - **Pogányvár** (1266 m) - a Rákosi-Hargita (1756 m) észak oldala (Róka-mező 1570 m) - Rákosi Sáté déli pereme - **Madarasi-Hargita** mh. (1620 m)

T: 17 km. M: 6 óra, a 32A úttal és a Pogányvári kitérővel együtt. Sz: + 960 m, - 76 m. J: Kék kereszt a menedékházhoz és kék háromszög a Pogányvárhoz (32B út).

33. és 33A út: Madéfalva, Siculicidium emlékmű - **Csikcsicsó** - Olt hídja - volt Csicsói kőbánya - kitérő a **Csicsói-vár**hoz (33A út) - a Vár- és Borvíz-patak völgye - **Hargitafürdő** T: 14 km. M: 5 óra. Sz: + 645 m. J: kék pont. A várhoz: nehezen követhető kék háromszög. Mountain bike út is egyben.

34. út: Hargitafürdő (1325 m) - sípályák - Piricske oldala - Fészó-patak völgye - Erdőalj (Mézeselek) - Kápolna-patak - **Csikszereda** T: 7 km a Mézeselekig, utána 6 km az országúton Csikszeredáig. M: 2,5 óra lefelé (3,5-4 óra felfelé). Sz: - 600 m. J: kék kereszt. Piricske és a Kápolnás-patak között nehéz eligazodni.

35. út: Piricske - **Kossuth szikla** (1399 m) T: 4 km M: 1,5 óra Sz: + 400 m. J: sárga háromszög. Mountain bike út Piricskén.

36. út: Csikszereda - volt Szeredai-borvízfürdő - Kis-patak - Bilibók-pusztá - **Hirtelen-pusztá**, a Hargita gerincútja T: 9 km. M: 3 óra. Sz: + 495 m. J: kék pont.

37B. út: Zsögödfürdő - Harom vára (870 m) T: 4 km. Sz: +/- 290 m. M: 1,5 óra. J: kék pont. A **37A** út érinti a hegyivadások gyakorlóterének szélét, ezért biztonsági okokból letiltották.

38. út: Zsögödfürdő - Nagynos-patak - Előhágó - Szemes-kő - Büdös-hegy (1184 m) - Szentimrei **Büdösfürdő** (1250 m) T: 13 km. Sz: + 570 m. M: 4-5 óra. J: kék kereszt.

39. út: Szentimoni-Nagygyödör útja Csikverebes - Benes-rétláp mellett - Vasúti megálló - Aszó-patak mentén - Bükszád-pusztá - Hargita gerinc - **Kakukk-hegy** (1558 m) T: 13 km. Sz: + 790 m. M: 4-5 óra. J: kék kereszt (csak a verebesi állomásig).

40. út: Újtusnád - Ölyves-patak mentén - **Mitács-pusztá**, gerincút (1200 m) T: 9 km. Sz: + 550 m. M: 3,5-4 óra. J: kék pont. Alsó szakasza az Öv-úttal együtt biciklis túraút.

41. út: Tusnádfürdő - Bányász-patak - a **gerincút** a Nagy-Piliske oldalában (1250 m) T: 5 km. Sz: + 770 m, - 170 m. M: 2,5-3 óra. J: kék kereszt, a gerincúton kék sáv.

41A út: Bányász-patak (800 m) - **Torony-kövek** T:1,5 km. Sz: + 540 m. M: 1 óra. J: kék háromszög.

42. út: Tusnádfürdő központja (656 m) - Cszakás-tó - Kemping - **Sólyom-kő** kilátó (824 m) T: 2,5 km. Sz: + 168 m. M: 1-1,5 óra. J: piros háromszög.

43. út: Bükszád, vasútállomás - Fenyőfarki út - Kőlcze Náci legelője - Keresztezés a Hargita **gerincútjával** - Borvíz sarka - **Uzonkafürdő** T: 8 km. Sz: + 150/- 230 m. M: 3 óra. J: kék háromszög.

44. út: Bükszád, vasútállomás - Rakottyás-patak - Ivánkovács-patak - Uzonka-hágó - **Uzonkafürdő** T: 7 km. Sz: + 100 m, -100 m. M: 2 óra. J: piros pont.

45. út: Bükszád, vasútállomás - **Vápa vára** - Rakottyás-patak - Ivánkovács-patak - Uzonka-hágó - **Uzonkafürdő** T: 8 km. Sz: + 190 m, - 175 m. M: 3 óra. J: kék pont.

46. út: Magyarhermány - Barót pataka - Cigányláb-patak - **Kakukk-hegy** (1558 m) Erdőkitermelő út. A Kakukk-hegy alatt véget ér. Folytatása egy meredek, szerpentines ösvény 1,5 km-en át. T: 16 km. M: 6 óra. Jelzetlen.

47. út: Vargyas-szoros - Hidegászó-patak - Les-tető nyerge - Kuvaszó-patak - Kuvaszó Turisztikai Övezet - Kovács-patak - Köves-patak - Láz-mező (Bakratás-tető) - Szentimrei **Büdösfürdő** T: 23 km. Sz: + 580 m, -1324 m. M: 8 óra. J: piros kereszt, a gerincen kék sáv.

48. út: Erdőfüle - Kormos-patak - Lucs sarka (Som-kút) - **Csikszentkirály**. *Erdővidék és Csík összekötő útja*. T: 35 km. M: 13-14 óra. Festői en szép út, amely megőrizte a vadon eredetiségét. A gerincről aszfaltos út vezet Szentkirályig. Jelzetlen.

49. út: Hirtelen-pusztá (a Hargita gerincútján) - a **Lucs** nyugati pereme - Kormos-patak völgye - Erdőfüle - **Barót** T: 26 km. M: 8-9 óra. Jelzetlen.

50. út: A Per-havas útja. Kirulyfürdő - a kirulyi Köves-patak torkolata - Pál-kő tető (903 m) - kormosi Köves-patak - **Kormos-patak** T: 12 km. M: 4-5. Jelzetlen.

51. út: Dánfalva - Madicsa-patak mente - Égés-patak fölött - Ráckebel-patak torkolata - Hídlás-tető - **Ördög-tó** T:13,5 km. M: 4 óra. Sz: + 650 m, - 250 m. Erdőkitermelő út, a Hargita legjobban járható autós erdei útja. Jelzetlen.

52. út. A Hargita keleti oldalán kanyargó **Öv-út vagy Csintura**. Hossza: 40 km. M: 12-13 óra. A szentkirályi Nagynos-pataktól Tusnádfürdőig tart. Többnyire biciklisek, motorkerékpárosok és gyalogosok járják. Nem jelzett.

53. út: Magyarhermány - Kormos-patak - **Vargyas-szoros** T: 21 km. Sz: + 755 m, - 790 m. M: 7-8 óra. J: sárga kereszt.

Fotó: Fodor Andrea

MÁRIA UTAK

A Mária út - Via Mariae - Közép-Európa vallási értékeit egységes rendszerré szervező turista- és zarándokút. A különböző színű jellel ellátott utak összeköttetést teremtenek nyugat-keleti irányban az osztrák Mariazell és az erdélyi **Csíksomlyó** között, valamint észak-déli irányban Częstochowa és Medugorje között. Az útvonalak így egy nagy keresztet rajzolnak ki Közép-Európa térképén.

A Mária útnak számos mellékútvonala, összekötő útvonala jött létre annak érdekében, hogy minél több vidéket bekapcsoljon a zarándokutak rendszerébe.

Az útvonalak egyes szakaszai jelöltek, mások a kiépítés vagy a tervezés fázisában vannak. Ezért a majdani, véglegesen felfestett útvonalak eltérhetnek a térképen ábrázolttól.

M01 Mária út: Mariazell – Csíksomlyó (fő ág)

A Hargita térképen **Vaslábtól Göröcsfalváig** lehet végigkövetni. Áthalad az Északi-Hargitán, a Köves-, a Nagy-Bükk-, a Bükk (Hámor)- és a Lok-patak völgyében. Karcfalvánál eléri az Olt völgyének főútját, majd Csíkmadarasnál letér és átvág a Kód vonulatán. A Közép-csíki-medence mezőin végighaladva ér el Csíksomlyóra.

M05 összekötő út: Mariazell – Csíksomlyó

A térképen **Zetelakától** kezdve tudjuk végigkövetni. Az út végigmegy a Hargita platóján, áthalad Kápolnásfalun és Szentegyházán. Szentegyháza Gyöngye érintése után, a 13A úttól nagyjából másfél kilométer távolságban, azzal párhuzamosan halad a Tolvajos-tetőg. A tető után még közelebb fut a főút mellett, majd a Mézesek és Csibatelep érintésével, **Csíkszeredán** áthaladva ér Csíksomlyóra.

A piros zarándokút ezután még továbbvezet a Gyimesi-szorosba, ahol a kontumáci kápolnánál ér véget.

*A Csíksomlyó-Gyimesi-szoros útvonalszakaszt a **Csíki-havasok és a Gyimesek** c. turista-térképünkön lehet végigkövetni.*

M12 Mária út: Dornavátra (Vatra Dornei) – Brassó

Az M12-es út még kiépítés alatt áll.

Vaslábtól Karcfalváig, majd Csíksomlyóig vonala megegyezik a lila 01-es Mária út vonalával. Csíksomlyótól délre halad, Brassó felé. Egyelőre Málnásfürdőig követhető.

Az írás szerzője: Zsigmond Enikő - Csíkszereda